HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

CONCEPTUAL BASIS AND PROSPECTS OF MODERNIZATION OF THE PHYSICAL EDUCATION SYSTEM IN COMPREHENSIVE SCHOOLS

Mamatova Fotimaxon Sevinchbek kizi
Fergana State University
Student of the Faculty of Physical Education

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA JISMONIY TARBIYA TIZIMINI MODERNIZATSIYALASHNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI

Mamatova Fotimaxon Sevinchbek kizi
Farg'ona davlat universiteti
Jismoniy madaniyat fakulteti talabasi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning konseptual asoslari, zamonaviy rivojlanish tendensiyalari va istiqbolli yo'nalishlari tahlil qilingan. Tadqiqotda jismoniy tarbiya ta'limining mazmunini yangilash, kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish, innovatsion pedagogik texnologiyalar hamda raqamli vositalardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligini monitoring qilish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va sport faoliyatiga qiziqishini oshirishga qaratilgan zamonaviy yondashuvlar o'rganilgan. Ilmiy adabiyotlar tahlili va pedagogik kuzatishlar natijasida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash ta'lim sifati hamda o'quvchilarning jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qilishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya fanini takomillashtirish va samarali boshqarish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

ABSTRACT: This article analyzes the conceptual foundations, modern development trends and promising directions of modernization of the physical education system in secondary schools. The study highlights the importance of updating the content of physical education, introducing a competency-based approach, using innovative pedagogical technologies and digital tools. It also studies modern approaches aimed at monitoring students' physical fitness, forming a healthy lifestyle and increasing their interest in sports activities. As a result of the analysis of scientific literature and pedagogical observations, it was found that modernization of the physical education system serves to improve the quality of education and indicators of physical development of students. The results of the study allow us to develop practical recommendations for improving and effectively managing physical education in secondary schools.

АННОТАЦИЯ:В данной статье анализируются концептуальные основы, современные тенденции развития и перспективные направления модернизации системы физического воспитания в средних школах. Исследование подчеркивает важность обновления содержания физического воспитания, внедрения компетентностного подхода, использования инновационных педагогических технологий и цифровых инструментов. Также рассматриваются современные подходы, направленные на мониторинг физической подготовленности учащихся, формирование здорового образа жизни и повышение их интереса к спорту. В результате анализа научной литературы и педагогических наблюдений установлено, что модернизация системы физического воспитания способствует повышению качества

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

образования и показателей физического развития учащихся. Результаты исследования позволяют разработать практические рекомендации по совершенствованию и эффективному управлению физическим воспитанием в средних школах.

Kalit so‘zlar: jismoniy tarbiya, modernizatsiya, innovatsion pedagogika, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli texnologiyalar, jismoniy tayyorgarlik, sog‘lom turmush tarzi, maktab sporti, pedagogik boshqaruv, ta’lim sifati.

Keywords: physical education, modernization, innovative pedagogy, competency-based approach, digital technologies, physical fitness, healthy lifestyle, school sports, pedagogical management, quality of education.

Ключевые слова: физическое воспитание, модернизация, инновационная педагогика, компетентностный подход, цифровые технологии, физическая подготовка, здоровый образ жизни, школьный спорт, педагогическое управление, качество образования.

KIRISH

Bugungi kunda ta’lim tizimini modernizatsiyalash va uning sifatini oshirish dunyo miqyosida dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda sog‘lom avlodni tarbiyalashga bo‘lgan ehtiyoj umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini takomillashtirishni taqozo etmoqda. Jismoniy tarbiya nafaqat o‘quvchilarning jismoniy rivojlanishini ta’minlaydi, balki ularda sog‘lom turmush tarzi ko‘nikmalarini shakllantirish, irodaviy sifatlarni rivojlantirish va ijtimoiy faollikni oshirishda ham muhim o‘rin tutadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirish, ta’lim muassasalarida sog‘lom muhit yaratish hamda yoshlarni ommaviy sportga keng jalb etishga qaratilgan qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya fanining mazmunini yangilash, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, sport infratuzilmasini rivojlantirish va o‘quvchilarning jismoniy tayyorgarligini baholash tizimini takomillashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar belgilangan.

Shu bilan birga, amaliyotda jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini tashkil etish, o‘quvchilarning darslarga qiziqishini oshirish, zamonaviy sport jihozlari bilan ta’minlash hamda ta’lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish bilan bog‘liq ayrim muammolar mavjud. Mazkur holat jismoniy tarbiya tizimini yangi talablar asosida qayta ko‘rib chiqish va modernizatsiyalash zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Tadqiqotning maqsadi umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning konseptual asoslarini o‘rganish, uning zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish hamda istiqboldagi ustuvor yo‘nalishlarni aniqlashdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari sifatida jismoniy tarbiya tizimining hozirgi holatini tahlil qilish, innovatsion pedagogik yondashuvlarning ahamiyatini aniqlash, zamonaviy raqamli texnologiyalarning jismoniy tarbiya jarayonidagi o‘rnini baholash hamda tizimni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish belgilandi.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Tadqiqot obyekti sifatida umumta'lim maktablaridagi jismoniy tarbiya ta'lim jarayoni, predmeti sifatida esa jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning mazmuni, shakllari, vositalari va samarali mexanizmlari tanlandi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash masalasi mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o‘rganilgan. Xususan, R.S. Salomov o‘zining "Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi" (2021) asarida jismoniy tarbiya jarayonini tashkil etishda o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari nafaqat harakat ko‘nikmalarini shakllantirishi, balki sog‘lom turmush tarziga bo‘lgan ehtiyojni ham rivojlantirishi lozim.

F.A. Kerimov "Sport pedagogikasi" (2021) nomli asarida jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilar faolligini oshirishini qayd etadi. Muallif sport ta'limida innovatsion metodlarni qo‘llash ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligini asoslab bergan.

A.A. Abdullayev "Jismoniy tarbiya metodikasi" (2022) kitobida maktab o‘quvchilarining jismoniy sifatlarini rivojlantirishda zamonaviy mashq vositalari va metodlaridan foydalanish zarurligini ko‘rsatadi. Tadqiqotchi jismoniy tayyorgarlikni baholash mezonlarini takomillashtirish masalasiga alohida e'tibor qaratgan.

Sh.X. Xonkeldiyev "Sport mashg‘ulotlari nazariyasi" (2022) asarida sport mashg‘ulotlarini rejalashtirish va boshqarishning ilmiy asoslarini yoritib, yuklamalarni individuallashtirish sport natijadorligini oshirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi.

O.T. Egamov "Jismoniy tarbiya va sog‘lom turmush tarzi" (2023) asarida jismoniy tarbiya darslarining o‘quvchilar salomatligini mustahkamlashdagi ahamiyatini ochib beradi. Muallifning fikricha, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish jismoniy tarbiya tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Xorijiy tadqiqotchilar ham mazkur masalaga alohida e'tibor qaratgan. UNESCO tomonidan chop etilgan "Quality Physical Education Guidelines" (2021) qo‘llanmasida sifatli jismoniy tarbiya ta'limi har bir o‘quvchining jismoniy, ijtimoiy va ruhiy rivojlanishini ta'minlashi lozimligi qayd etilgan. Jahon sog‘liqni saqlash tashkilotining "Global Status Report on Physical Activity" (2022) hisobotida esa maktab yoshidagi bolalar o‘rtasida jismoniy faollikni oshirish zamonaviy ta'lim siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan.

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar orqali umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning konseptual asoslari va istiqbolli yo‘nalishlari aniqlandi.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning mavjud holati va rivojlanish istiqbollari tahlil qilindi. Ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

hamda ilg‘or pedagogik tajribalarni o‘rganish natijasida jismoniy tarbiya tizimini takomillashtirishning asosiy yo‘nalishlari aniqlandi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash o‘quvchilarning darslarga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ularning jismoniy faolligini kuchaytiradi va mashg‘ulotlar samaradorligini yaxshilaydi. Ayniqsa, interfaol metodlar, o‘yin texnologiyalari va raqamli vositalardan foydalanish o‘quvchilarning harakat faoliyatini faollashtirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning konseptual asoslari quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘lishi aniqlandi:

1. jismoniy tarbiya mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida yangilash;
2. o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda mashg‘ulotlarni tashkil etish;
3. ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalar va elektron monitoring tizimlarini joriy etish;
4. sog‘lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan tarbiyaviy ishlarni kuchaytirish;
5. maktab sport klublari faoliyatini rivojlantirish;
6. jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini muntazam oshirib borish.

Shuningdek, zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etilgan jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari o‘quvchilarning tezkorlik, chidamlilik, kuch va chaqqonlik kabi jismoniy sifatlarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi aniqlandi. O‘quvchilarning sport bilan muntazam shug‘ullanishi natijasida sog‘lom turmush tarziga bo‘lgan qiziqish ortib, ularning jismoniy rivojlanish ko‘rsatkichlari yaxshilanishi kuzatildi.

Olingan natijalar umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning jismoniy tayyorgarligini mustahkamlash hamda sog‘lom va barkamol avlodni tarbiyalashning muhim omili ekanligini tasdiqladi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash bugungi kunning muhim pedagogik vazifalaridan biri ekanligini ko‘rsatdi. Olingan ma’lumotlar ilmiy adabiyotlarda keltirilgan nazariy qarashlar bilan uyg‘unlikda tahlil qilindi.

R.S. Salomov jismoniy tarbiya jarayonini tashkil etishda o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligini ta’kidlagan. Tadqiqot natijalari ham mashg‘ulotlarni differensial yondashuv asosida tashkil etish o‘quvchilarning jismoniy faolligi va darslarga qiziqishini oshirishini ko‘rsatdi.

F.A. Kerimov tomonidan ilgari surilgan sport pedagogikasining zamonaviy yondashuvlari jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida innovatsion metodlardan foydalanish zarurligini asoslaydi. Tadqiqot davomida interfaol metodlar, musobaqa elementlari va o‘yin texnologiyalarining qo‘llanilishi o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishi aniqlandi.

Shuningdek, A.A. Abdullayev jismoniy tarbiya darslarini samarali tashkil etishda zamonaviy metodik vositalarning ahamiyatini alohida qayd etgan. Olingan natijalar elektron monitoring tizimlari va raqamli texnologiyalarni joriy etish o‘quvchilarning jismoniy tayyorgarlik darajasini muntazam nazorat qilish imkoniyatini kengaytirishini ko‘rsatdi.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash faqat o‘quv dasturlarini yangilash bilan cheklanib qolmasdan, balki pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish, sport infratuzilmasini rivojlantirish va o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirishni ham talab etadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar o‘quvchilarning jismoniy faolligini oshirish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari va mavjud ilmiy qarashlarning qiyosiy tahlili umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning jismoniy rivojlanishini yaxshilash hamda sog‘lom avlodni tarbiyalashning samarali vositasi ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning jismoniy rivojlanishini ta’minlashning muhim omillaridan biri ekanligini ko‘rsatdi. Ilmiy adabiyotlar tahlili hamda mavjud tajribalarni o‘rganish asosida jismoniy tarbiya jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish zarurligi aniqlandi.

Aniqlanishicha, kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalarning joriy etilishi jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari samaradorligini oshiradi, o‘quvchilarning sportga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi hamda sog‘lom turmush tarzini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, mashg‘ulotlarni o‘quvchilarning yosh, jismoniy imkoniyatlari va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etish ta’lim jarayonining natijadorligini ta’minlaydi.

Tadqiqot davomida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalashning ustuvor yo‘nalishlari sifatida ta’lim mazmunini yangilash, elektron monitoring tizimlarini joriy etish, maktab sport klublari faoliyatini rivojlantirish, sport infratuzilmasini takomillashtirish hamda pedagog kadrlar malakasini muntazam oshirib borish muhim ahamiyatga ega ekanligi belgilandi.

Xulosa qilib aytganda, umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiyalash o‘quvchilarning jismoniy tayyorgarligi, sog‘ligi va ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu yo‘nalishda amalga oshirilayotgan islohotlar va innovatsion yondashuvlar kelajakda sog‘lom, har tomonlama rivojlangan va raqobatbardosh yosh avlodni tarbiyalash uchun mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI

1. Salomov R.S. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. Toshkent, 2021.
2. Kerimov F.A. Sport pedagogikasi. Toshkent, 2021.
3. Abdullayev A.A. Jismoniy tarbiya metodikasi. Toshkent, 2022.
4. Xonkeldiyev Sh.X. Sport mashg‘ulotlari nazariyasi. Toshkent, 2022.
5. Nurmatov A.N. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2022.
6. Rasulov B.M. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2022.
7. Egamov O.T. Jismoniy tarbiya va sog‘lom turmush tarzi. Toshkent, 2023.
8. Axmedov M.A. Sport menejmenti asoslari. Toshkent, 2023.
9. Raximov Q.K. Maktab sportini rivojlantirish muammolari. Toshkent, 2023.
10. Yuldashev S.T. Jismoniy tayyorgarlik monitoringi. Toshkent, 2023.
11. O‘zbekiston–2030 strategiyasi. Toshkent, 2023.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

12. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2023.
13. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023-yilgi tahrir.
14. Ismoilov D.A. Raqamli pedagogika asoslari. Toshkent, 2024.
15. Tursunov B.B. Ta’limda transformatsion jarayonlar. Toshkent, 2024.
16. Qodirov A.R. Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion metodlar. Toshkent, 2024.
17. Xolmatov J.N. O‘quvchilar jismoniy rivojlanishini baholash. Toshkent, 2024.
18. Nigmatullayev B.A. Physical Education and Sports in the Framework of the Development Strategy of Uzbekistan. 2025.
19. Rustamova M.B. Youth Sports Development Trends. 2025.
20. Yigitaliyev A.F. The New Uzbekistan System of Physical Education and Sports. 2026.
21. Radjapov U.R. Pedagogical Approaches in Physical Education. 2025.
22. UNESCO. Quality Physical Education Guidelines. 2021.
23. UNESCO. Reimagining Education for the Future. 2022.
24. OECD. Education and Skills Outlook. 2023.
25. WHO. Global Status Report on Physical Activity. 2022.
26. WHO. Physical Activity Strategy for Children and Youth. 2024.
27. Presidential Decree PP-392 on Physical Education Reform. 2024.
28. Ministry of Preschool and School Education. Physical Education Development Program. 2025.
29. Uzbekistan School Sports Clubs Development Concept. 2025.
30. International Journal of Physical Education and Sports Sciences. Vol. 15, No. 2, 2026.